

Uniwersytet Śląski
Wydział Nauk Społecznych
Instytut Filozofii
Zakład Filozofii Systematycznej

Jan Nowak

Filozofia pregrecka a sposób filozofowania w kręgu myśli europejskiej

Praca magisterska
napisana pod kierownictwem
prof. dra hab. Adolfa Szołtyska

Katowice 2004

I. Logika wielowymiarowa

Myśliciele w starożytnej Grecji byli głęboko przekonani o trwałym powiązaniu zasad naszego myślenia z faktami świata fizycznego. Przeświadczenie to zasadzało się na poglądzie, iż wszystkie reguły rządzące naszą sferą mentalną, a także wszystkie zasady Bytu, funkcjonują według jednego i tego samego Prawa (*ho Logos*). Na tej podstawie opierał się pogląd o jedności myślenia i Bytu. Miał on zresztą dalekosiężne implikacje, bowiem każdy fragment rzeczywistości mógł być ujęty przez nasz umysł i odwrotnie: funkcjonowanie naszego myślenia w zadziwiający sposób przypominało funkcjonowanie świata fizycznego. Dzięki temu możliwa była korespondencja pomiędzy naszym umysłem a Bytem; możliwe było także funkcjonowanie pojęcia prawdziwości (jako adekwacji zachodzącej pomiędzy tymi dwoma sferami).

Tak wspinała jedność zasad rządzących naszym myśleniem i Bytem wydawała się starożytnym czymś cudownym i boskim (co szczególnie znalazło swój wyraz w stoickim *spermatios Logos*). Korespondencja zachodząca pomiędzy myśleniem i Bytem powodowała, że człowiek czuł się zdomowiony we Wszechświecie i miał zaufanie do swoich zdolności poznawczych.

A jednak w tym samym świecie starożytnym natrafiamy na pierwsze symptomy istnienia faktów, które zdają się podważać ufność w pełną zgodność zachodzącą pomiędzy naszym myśleniem a światem. W trakcie rozważań nad jednością i wielością rzeczywistości, nad jej granicami w czasie i w przestrzeni - wyciągano wnioski, które wydawały się albo sprzeczne z obserwowanymi faktami, albo sprzeczne z zasadami naszego myślenia. Wnioski te nie doprowadziły jednak do odrzucenia logiki klasycznej, która od wieków trwa w stanie kryzysu¹. Z racji braku modelu alternatywnego² funkcjonuje ona do dnia dzisiejszego, chociaż przez cały czas zdarzają się przypadki ignorowania reguł, które z niej wynikają. Przypadki te przejawiają się w różnych sferach naszego życia, zarówno na polu języka potocznego, jak i na polu nauki bądź filozofii.

¹ Kryzys ten wynika, jak już wcześniej wspomniałem, z pojawiających się rozdzwignięć między zasadami logiki klasycznej a zasadami, według których funkcjonuje świat. Sam kryzys nie wystarczy jednak do obalenia teorii, co zostało dobrze uargumentowane swego czasu w pracach Paula Feyerabenda i Thomasa Kuhna. Do jej obalenia zawsze konieczna jest atrakcyjna teoria alternatywna, a tej było zawsze brak. Por. J. D i d i e r , *Słownik filozofii*, wyd. Książnica, Poznań 1992, s. 107.

² Zob. Ibidem, ss. 20-27; atque etiam: J. N o w a k , T. K o w a l s k i , *Model alternatywny* [w:] "Wiedza i Życie" 2004, nr 5.

Pisanie pracy dyplomowej

1. Zasady merytoryczne (rola wstępu i bibliografii).
2. Prawa autorskie.
3. Strona tytułowa.
4. Spis treści.
5. Forma akapitów.
6. Miejsce i forma odnośników.
7. Miejsce i forma przypisów.
8. Forma bibliografii (nazwisko przed imieniem).
9. Indeksy.